

## דרך סיפורו של ס. יזהר

(בצאת סיפורו החמישי וספרו הראשון)

ישותו הספרותית של ס. יזהר מורגשת כי בודדה היא, יחידה, בת קלסתר משלה. מאדמהנו, זו ארץ-ישראל, עלה, ומעפדה צמח וממנו הוצברו סגולות מספר אשר קרקע לו פורה ומטולל ורטוב לפי שמש וביצוריו סס"חיים לדור הווה ופרחי תקוה לדור עתיד. הראייה והציוד בסיפורי יזהר חסרים את המסורת ואת הטידה, ואין בהם אלא מידת האהבה למראה, לגוון, לצומח, לדומם, ואף למראה שבתויה ולדימוי שבסיטו. אהבה כזו מצויה בלבנו של בן סור לדת, שמולדתו חתומה בדמו לא כאידיאה, יעוד, מטרה או "תעודה" אלא מולדת של ממש, של ארץ ושמים, קיץ וחורף, קור וחום, קציר וזרע, עץ ודשא, אדם ובהמה. אותה מולדת חבוקה במגע חם, לופת, רוטט בסיפוריו של יזהר בדבקות-נוער, באהבת אמן.

ראייה שלו, בין שהיא נתונה במראה כמו שהוא ובין שהיא מתיחדת בדוק אימ' פלסיוניסטי, ציורה ניתן בצבעים מלאים, חמים, בלתי-חססניים, שופעים, ומתנו הוא מתן של ממש, כהיות לו למספר מולדת זו, מקור כל ראייה, מולדת של ממש, התי אורים הם בעלי איכות שיריתית, המדברת בלשון הציור ובמשקלים ובמקצבים. אלא שהמשקלים אינם סדויים, כבשירה פורמא לית, והמקצבים אינם קצובים הברות הבר רות, אלא נשימות גשימות, ככל אשר תכיל תגשימה, וככל אשר לא תכיל, לפרקים נשימתו של הקורא, שלא נוסה בכך... את השקיעה לא זו בלבד שאנו רואים בסיפורי יזהר, אלא גם שומעים אותה: צעקה אחרונה של קרן-שמש נושרת, שותתת דמה" — והאפלה היורדת לעולם אחר שקיעה אף היא של ממש, היא "מתגדר ענת", ואנו רואים אותה לא כמושג שלי-לה שבהעדר אור, אלא כיש גרעיני חיובי הניתן למישוש, ובעל החי ניתן בסיפורו של יזהר לא בממדיו האופטיים בלבד, אלא בשל החושית הבהמית שבו: "הפרד שואב נתת תרישית וגרסנית בלולת-קצף מגשר הקלשון" (מהתציר הנגשר מן הקלשון)

— ובעבור המראה ובהסתלקו עוד לא נסתלקה מעינינו שארית הויתו, כי משהו ממנו עוד נשתיר בחללו, "...ונשאר שובל ארוך של חום עמל וריח טוב וקרוב של חציר רטוב שנקצר" — וחושית-ממשית היא ההשאלה הציורית בסיפורים של יזהר, כאותה נהרת הזרקור בלילות, ה-מק' לפת שלמות החשכה מן הגבעה ומערטלת ומלטפת חמוקיה — חוטבת צללים כב' דים, משודרים מעשה חורי... ודבקותי יחס המספר לציוריו וזיקת אהבה בו לתיאוריו החיים, השריריים והדמיים, הלוהטים, כאו' תס, טרפי כותרת לכלניות ואבקנים שהו' רים יושבים בחיק להט האופל", כאותו נע' רות ורגליהן הענבריות, המשיות והש' שיות..

רבים ציורים שיריים, תמציתיים, בסיפורי ד' יזהר, מעשהו במראה, בנוף, כמעשהו באדם — חשיפת מצפונייהם, ואין יודע מה עיקרם של סיפוריו, האדם וגעגועיו או המצוקים בארץ, שבסיפורי יזהר אינם מד צקים כלל, כי משתנים הם לרגעים, מש' תדדים ומגלים רזי פנים, חושפים סוד לכנתם הערויה, אכן, אין טיפול זה באדמה ובצאצאית מתמיה, הרי מספר זה אינו מוצא מפלט ושיור לאדם, הנאבק ונפי תל, אלא האדמה הזאת, שכל שעל שלה הוא שטח לאלף געגועים, שבלעדיה אין מעמד גם לנפתולים ואין מעמק לשועת אדם.

ואת האדם תופס מספר זה בציצית ראשו הגא, הבורע בגעגועיו, היהיר עד כדי וי-חור על חמדת החיים, מתמסמס בבדידות ומפרנס בהרהורו איוו תוחלת עקרה לזכר שאין יודע מהו, ושאינ יודע למה אי אפי שר כל כך בלעדיה... וזה האדם אחד הוא

לו בכל סיפוריו, תפסו המספר והציץ בא' רובות נפשו בהצצה התודרת עד לשרשים של התחרחשות. נועזות כורך עצמו המס' פר בחושי הרהור של האדם ומכניס עצמו לתוך המבוך רבי-החדרים ומהבואי-הסתה, מוכן להסיר כתרו של אדם, גדול המבחן בתוך אותו מבוך-הנפש, זהב ואש מור' גשים בו ומוכנה הכויה ואורכת הפגיעה, ומספרנו נכוח בו, אך לא נפגע, הוא נכ' והבוכי בלכתו עם קו ההרהור גילה את ערית האדם המתרברב בהישגי מוסר ותר' בות וחבדה, ואף-על-פי ש,גונים שבבני אדם אינם מודים באהבתם לעצמם, אך אין זה כופר ומערער בעובדה, שקטנת צפרני' הם הדווייה יסדה להם מנפשות זולתם וש' החשש להקרית עשוי להשניא עולם ומלואו" —

חש המספר בגווע באדם מאויים דחויים במצווה החברה ומוחנקים באיסוריה, אך בהרהורו של אדם הוא סאזן כיצד הם, האסורים לבוא בקהל, מרימים ראשם עד ארגיעה, קופצים וצובטים בלב המרומה וחוזרים ונעלמים למחבואיהם; כיצד משול' עים ותקים וטובים ויציבים לקצת שינוי בחיים, לקצת טעם ולמעט שמהל מובנת, עצמית; כיצד מבקשים יהירים להשיר מע' ליחם את הגאות, כדי להיכנס לתחומה של חמדת החיים, ואינם יכולים; כיצד שואג האדם מתהום כיסופיה, מדמו השותת בהרפה, ומשווע לאהבה; איך עולה ורוי עם צו החיים, מתהומות הכאב, ומעינינוי מחשכים, מרחם כיסופים ומתוהו ברא' שית"; איך נלחמים גיבורים בכל קורט שבדמם על כל קורטוב של נשימה; וכמה כאוב אדם הצריך ללכת אחד ויחיד בעולם, "הגם כי ידוע וידוע שאין דבר בתבל מל"

בד אחד ומלבד יחיד" — — כנגד הבדי' דות הזו ברא אל את האהבה בלבו של אדם, ומיא גדולה וכבירה, וכך היא בסי' פורו של ס. יזהר, גדולה וכבירה, במידה שעמוק שם התרהור של הבדידות; והיא תריס בפני יחידות, והיא פדות לבדידות, והיא בונה את אשר מכלה הבדידות. הכול מכונן אליה, הכול נעשה לשמה, כל יפה וטוב מעלה את זכרה; ואם יחירות מעכ' בת, חוסמת דרך לה, בא ההרחול ומזחיל את האדם, נוטל גאוניותו ומשפילה, והוא משווע לאהבה בלי קול, במיתרים הפני' מיים, העשויים מקרביו של אדם.

ומחוץ לאהבה לוכן לאדם, עוד מפלט אחד, מפלט אחרון, הוא האדמה, והאדמה לא עשאה יזהר כמין זמר, מעין פזמון המר' שר בימינו על במות הכרך; לפי שתפוס בסיפורי יזהר כל עוצמה של הויקה הקוט' מית לאדמה, ומרומז בהם סוד האדמה בכוח ראשוני, מעין זה שנתגלת לו לאבנר השומר (בסיפור "לילה בלי יריות", בירתון "גליונות"), בראותו את המוות שנים אל פנים, כי שירה רבה וערכי שירה בסיפו' ריו של יזהר, ואין מן הקלות של זמר בהם, זיקה רצינית לו לאדם, לטבע, לחיינו התד' שים בארצנו, איש לא סיפר כמוהו על חיי הקבוצה, המושג, האיכר, הפועל, השו' מר, ואיש לא העמיק בהם כמוהו, לא ראה בהם את האדם כמו שהוא, בבדידותו, בספ' קותיה, בהתקלף מעליו הקליפה המקצר עית, ה"רשמית", ה"כלי-ישראלית", המפלג' תית, ובהפקירו את עצמו להרהורי בדידו' תו, ובכוח מספר יזהר, בחום, בתשוקה רנ' טטה, בתדר ובשפע, ויש גם כי גדול מדי חשפע, וארוכה מדי הנשימה ותכונה מדי, וקשה לו לקורא העברי, כי לא נוסה בכך, כי מאז כלחה יצירת א-נ, גנסינ לא נשם באוירן יצירתית מעין זו.

ש. י. פנואלי